

Kuid a rahwas meie Maal risti-usu-likuks saanud.

Minewal aastal jutustasin teile, armas Maa rahwas, kattudest, mis meie Maal olnud ja rääkisin ka förvalt, et meie Maa sündinud asjadeest kaugemale selge teadmise aru ei ulata, kui aga peäle 700 aasta tagasi, se on ni faugele, kui Sakslased seia tulid ja nende läbi asjad said kirja pandud. — Lubaasin teile ka teine kord pikemalt meie Maa sündinud asjast jutustada. Olgu siis! — Tahan nüüd seikord sest jutustada, kuid Sakslased seia Maale tulid ja selle Maa rahwas risti-usuliseks said. —

Enne aga tahan nimetada, mis rahwas seda aegu siin elasid ja mis maakonnade nimed olid. Teine pool, se on lõunse äres Wäina jõe, mis nüüd Kuura-maaks nimetas, elasid enamiste Letti sugu rahwas, nende seas Wönnu-, Seeli- ja Semgallia rahwa osas. Põhja poolne maakond, mis vastu Saaremaad seisab, oli Kuura rahva päralt, kelle rahwa päralt pärast kõik se Maa Kuura-maaks nimetati. Kuura rahwas aga oli seu ja keele murre pooltest Eesti- ehk Maa rahwa soust, ja on neid täna pääwani monda küla täit veel alles.

Siin pool, se on põlja pool, Wäina jõe elasid Liivi rahwas, kes ka Eesti rahwa soust, Wäina jõdest, senni kui Pernu jõeni. Suuremad maakonnad olid Looreida, mis kõige enam lõuna pool, Wäina

ja Koiwa suurde jõede wahel; Idama, Koiwa ja Saleja jõe wahel ja Metsepooke Saleja ja Pernu jõe wahel mere randas.

Liivi rahwa förvas, homiku pool vastu Venemaa maad elasid nagu praegu veel Leilaesed, kes aga pärast vähe haavalt enam ühtu poole vastu merd tunginud ja Liivi rahwas pegg uusna ärafautanud.

Põhja pool Liivi ja Letti rahwa elasid, nagu tänini, Eesti- ehk Maa-rahwas. Nende maakonnad olid 1) ses tükkis, mis nüüd Riia kubermanguse arvatakse: Sakkala-maa, kõige kuulsami ja riiklikum, kus nüüd Willandi lin sees on. Uggenusse-maa, kus nüüd Tartu ja Võru lin. Waigala ja Moffa-maa, Peipse järve äres. Nurmekond, kus nüüd Põltsamaa. Alupoisi- (Alempoisi) maa, kus nüüd Kolga ja Willandi Jaani kihelkonnad. Sootaguse-maa ehk Soontaga, kus nüüd Nihelli, Jaagupi ja Kudru kihelkonnad. 2) Maakonnad, mis nüüd Tallinna kubermangu järel olid: Ridala-maa, mis nüüd Lääne-maaks hüütas. Harju-maa, nagu praegu: Järwamaa, Viru-maa ja Alutaguse-maa.

Kõik need Maad, ja maakonnad ühtefolku, mis nüüd Venemaa riigi valitsuse al, Kuura, Riia ja Tallinna kubermangudeks hüütas, nimetati wanast Saksa keele: „Livland”, sest et nemad Liivi rahwaga kõige esite olid tutwaks saanud, ja Maa-keele nimetati teda „Maarja-maaks”. — Kuid a se Maa Sakste valitsuse alla ja rahwas, kes sealt elasid risti-inimeseks on saanud, tahan nüüd jutustada.